

Ph.D ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

Molnár Erzsébet

**BRASSAI SÁMUEL ÁLTALÁNOS PEDAGÓGIAI ÉS
NYELVPEDAGÓGIAI NÉZETEI**

**Témavezető:
Dr. Budai László**

2007

Mottó

„Éltem ’s annak minden iparkodása
honyomé.”

(Brassai Sámuel)

Tartalom

- 1. A disszertáció témája, a témaválasztás indoklása, aktualitása, a téma jelentősége**
- 2. A dolgozat célja, kutatási célkitűzések**
- 3. Hipotézisek**
- 4. A kutatás módszerei**
- 5. A disszertáció felépítése**
- 6. Összegzés**
- 7. A témához kapcsolódó saját publikációk és előadások**

„...soha nem lankadó tüzzel, folytonos szellemi sziporkázással,
fáradtságos munkában szolgálja a magyar művelődést”
(Concha Győző 1904: 6).

1. A disszertáció témája

A disszertáció témája Brassai Sámuel általános pedagógiai és nyelvpedagógiai nézeteinek tárgyalása. A témaválasztást az indokolja, hogy Brassai Sámuel életéről, munkásságáról számos értékes összefoglaló munka és tanulmány született, azonban hosszú életpályája s a kor, amelyben élt, még mindig sok felfedeznivalót kínál. Életrajzírói alaposan feltárták életének, munkásságának meghatározó mozzanatait, de nyelvpedagógiájának jelentőségét talán mi, az utókor több mint száz év távlatából jobban tudjuk méltányolni. A dolgozat elsősorban Brassai Sámuel nyelvpedagógiai nézeteinek kifejtésére koncentrálni hangsúlyt helyezve általános pedagógiai elveire, módszerelméletére, a magyar nyelv tanításáért folytatott küzdelmére, nyelvújítói, nyelvapolói, nyelvvédői tevékenységére és az idegennyelv-tanításnak korunkban is helytálló elveire.

Napjainkban a nyelvtanulás iránt megnőtt igény és érdeklődés különösen megkívánja a nyelvtanítás történetének, módszertanának megismerését, a nyelvpedagógiai kutatások kiterjesztését. Egyetlen

tudomány alakulásáról, fejlődéséről sem kaphatunk valós képet, ha nem ismerjük múltját, nem ismerjük elődeink munkásságát. Brassai Sámuel nyelvpedagógiájának teljesebb feltárása és megismerése azért is indokolt, mert a nyelvtanulás mai világunknak is fontos kérdése. Ma is keressük a leginkább sikerre vivő módszereket, hatékony pedagógiai megoldásokat.

A nyelvtanulás jelentőségének megértése mellett fontos kérdés az, hogy mi a nyelvek elsajátításának legjobb, legegyszerűbb, leghelyesebb útja, azaz mi a legjobb nyelvtanulási módszer. Ez Brassai Sámuel munkásságának is a központi tétele, mely egész életét, tudományos munkásságát áthatotta: a módszer kutatása, a tanítás módszertani elmélete.

A nyelv mint a nemzeti érzés és gondolkodás megjelenítője, összekovácsolója szent Brassai előtt. Korábban Magyarországon az anyanyelvéért folytatott küzdelemmel fonódik össze az idegen nyelv tanításának kérdése. E kettős küzdelemnek kiemelkedő és úttörő alakja Brassai Sámuel.

2. A dolgozat célja, kutatási célkitűzések

Brassai Sámuel nyelvpedagógiai nézeteinek kifejtése mellett hangsúlyozom általános pedagógiai elveit és módszerelméletét, a magyar nyelv tanításáért folytatott küzdelmét, nyelvújítói, nyelvápolói, nyelvvédői tevékenységét, az idegenszerűségek és magyartalanságok

elleni küzdelmét; mindezeket elhelyezve korának történelmi, kultúrtörténelmi, nyelvészeti, pedagógiai közegében.

Elemezni kívánom azt, hogy Brassai Sámuel általános pedagógiai és nyelvpedagógiai nézetei mennyiben voltak újszerűek saját korában és mennyiben jelentettek újat az elődökhöz képest. Ugyanakkor célom azt is bemutatni, hogy Brassai Sámuel nyelvtanításról vallott nézetei évtizedekkel megelőzték korát, s előfutára volt a Wilhelm Viëtor nevéhez fűződő direkt módszernek.

Végül pedig amellettt érvelek, hogy Brassai Sámuel nyelvpedagógiai nézeteinek, elveinek és gyakorlatának összefoglalása, elemzése azért fontos, mert azok máig ható érvényességgel bírnak.

Nyelvpedagógiai tevékenysége mellett ki szeretném emelni nyelvtudományi munkásságát, a magyar mondatról alkotott elméletét, a hangsúlyról és szórendről szóló tanítását, a fordításról vallott nézeteit. A Brassai Sámuel nagyságának szóló emlékéllítés s általános pedagógiai és nyelvpedagógiai nézeteinek összefoglalása, elemzése mellett szeretném a figyelmet a nyelvpedagógia tudományára is irányítani, s rámutatni a tudományok sorában betöltött fontos szerepére. Brassai Sámuel szellemi hagyatéka, példája, tanítása számos általánosítható tanulságot nyújthat a ma embere, így a ma tanára és a ma diákja számára.

3. Hipotézisek

A kutatási cél figyelembevételével három hipotézisre épül a dolgozat. Előzetes föltételezéseim szerint az alábbi hipotéziseket állítottam fel:

1. hipotézis

Brassai Sámuel általános pedagógiai és nyelvpedagógiai nézetei megelőzték korát.

2. hipotézis

Brassai Sámuel nyelvtanításról vallott nézetei évtizedekkel megelőzték a Wilhelm Viëtor nevéhez fűződő direkt módszert.

3. hipotézis

Brassai Sámuel általános pedagógiai és nyelvpedagógiai nézetei máig ható érvényességűek.

A hipotézisek módszertani jellegűek, megerősítésükre induktív és deduktív módszereket használok, melyek segítségével pedagógiatörténeti eredményeket elemzek, illetve integrálok a segédtudományok eredményeit is.

4. A kutatás módszerei

Az értekezés elsődleges feladata az elemzés és a meggyőzés, így a kutatás során különböző stratégiákat használtam. Alkalmaztam deduktív kutatási stratégiát, mely során a meglévő tudományos eredmények elemzése útján jutottam eredményre, következtetésre; induktív kutatási stratégia alkalmazása során a gyűjtött adatokat, összefüggéseket elemezve, feltárva jutottam általánosításra, új

eredmények felismerésére, leíró stratégiával a meglévő tényeket, ismereteket mutattam be, komparatív eljárással pedig a különböző korok tudományos eredményeit vettem össze.

A téma feldolgozása során elsősorban a meglévő szakirodalomra és alapos levéltári kutatásokra támaszkodtam, feltáró és feldolgozó módszerekkel elemeztem a fellelt releváns könyvtári, kéziratári, levéltári dokumentumokat. Mindezek segítettek a történeti előzmények megismerésében s a tanulmányozott kornak a történeti perspektívában való elhelyezésében. A szakirodalom tanulmányozása nagy segítségemre volt a hipotézisek felállításánál, hisz így vált lehetővé tudományos eredményekkel alátámasztott, nagy valószínűséggel igaz kijelentések megfogalmazása a hipotézisekben. Az elemzés során szükség volt kultúrtörténeti áttekintésre és nemzetközi kitekintésre egyaránt.

A jelen tanulmány nagymértékben támaszkodik a Brassairól írt monográfiák tényanyagára, a Kolozsvárott megjelent korabeli folyóiratokra és kiadványokra, Brassai Sámuel írásaira, kortörténeti adatokra, az idegennyelv-oktatás történetére – különös tekintettel a 19. századra –, hazai és külföldi eredményeire, a direkt módszer kialakulására, módszertani hátterére. Kutatásaim során igyekeztem teljességre törekedni s az elsődleges forrásokat felkutatni.

A disszertáció Brassai Sámuel általános pedagógiai és nyelvpedagógiai nézetei mellett kitér nyelvtudományi munkásságára, az idegenszerűségek és magyartalanságok elleni küzdelmére, a magyar mondat elméletére, a hangsúlyról és szórendről szóló tanítására, a

fordításról vallott nézeteire, hiszen Brassai Sámuel pedagógiájában mindez egységes egésznek képez.

5. A disszertáció felépítése

Értekezésem a következőképpen épül fel:

A dolgozat tárgyát térben és időben behatároló, a téma aktualitását, jelentőségét, a kialakított hipotéziseket, a kutatási módszereket és a forrásokat bemutató *általános bevezető* után a *második fejezet* a tanító Brassai Sámuel mutatja be, aki az általa szerkesztett és írt hírlapok írásában népszerűsítette a tudományokat, tanította az olvasókat. Ez a fejezet szervesen kapcsolódik a főtémához, Brassai általános pedagógiai és nyelvpedagógiai nézeteihez és egészíti ki azt, hisz a folyóiratok, hírlapok cikkeiben is Brassai Sámuel, az igazi tanító, a zseni tanító jelenik meg, aki egész életében tanított, nevelt, embert formált nemcsak az iskolában, nemcsak egyéniségével, hanem cikkein, írásain keresztül is. Nyelvpedagógián kívül számos tudományterülettel is foglalkozott, s mindegyiket a jó módszer kutatása hatotta át. Brassai pedagógiai munkássága — cikkein túl — tankönyvei révén is ismertek. Megindítja a Kék Könyvtár sorozatot, mely házi és iskolai oktatásra szolgáló kézi- és segédkönyvek gyűjteménye. Brassai szerkesztőként, cikkíróként is kivette részét a nép neveléséből, oktatásából, a mindenkire eljuttatandó tudományok ismertetéséből. Iskolai és magántanításán kívül ezt is feladatának tekintette.

A *harmadik fejezet* Brassai Sámuel általános pedagógiai elveit tárgyalja. Összefoglalja az előzményeket a 16. század elejétől a vizsgált korszak kezdetéig felsorakoztatva és Brassai nézeteivel egybevetve a nagy pedagógiai gondolkodók: Comenius, Locke, Rousseau, Pestalozzi, Herbart nézeteit, akik hathattak rá, akiktől tanulhatott, s bemutatja Brassai Sámuel általános nevelési és didaktikai elveit, illetve módszerelméletét történeti háttérbe ágyazva. Pedagógiai munkásságának alapelve, hogy az iskolát nevelőintézetnek, s a tanítás végső céljának pedig a művelt elmék formálását tekintette. Nem az enciklopédikus tudást részesítette előnyben, hanem az alaposágot.

Brassai Sámuel az elsők között hallatta hangját nevelésügyi kérdésekben is. Pedagógiai rendszere a nevelési célok és a nevelés módszerének sokoldalú, harmonikus szintézise. Több írásában fejti ki álláspontját a nevelés céljáról, mely szerint a nevelés célja a jó ember és a jó állampolgár kialakítása. Ezt a célt viszont véleménye szerint úgy lehet elérni, ha a kor követelményeinek megfelelő ismeretanyagot közvetít az iskola a tanulóknak, s mindezt jól megválasztott módszer segítségével teszi. Brassai didaktikai elvei elválaszthatatlan egységet képeznek módszertani elveivel.

Ebben a fejezetben általános, minden tantárgy oktatását átölelő elvei kerülnek elemzésre, melyek magukba foglalják a nyelvtanításra vonatkozó nézeteit is. A kettő szétválasztása egyrészt azért nagyon nehéz, mert Brassai többnyire minden tantárgy oktatására vonatkoztatja elveit, másrészt pedig azért, mert pedagógiai nézeteit nem egy

összefoglaló, rendszerező munkában gyűjtötte össze, hanem azok egész élete folyamán írt cikkeiben, munkáiban, előadásaiban található. E fejezet bemutatja a közoktatás helyzetét Brassai korában, korának iskolarendszerét, annak megváltoztatására irányuló elképzeléseit, reformtörekvéseit, új tantárgyak bevezetésére tett reformjavaslatát, az anyanyelv szerepét az iskolai oktatásban, az idegen nyelv tanításának helyzetét, a szaktanítási rendszer bevezetését és hatékony oktatási módszereit. Hangsúlyozta, hogy a tanítás nagyon alapos, kitartó és türelmes munkát kíván, s az eredményességben a személyes ráhatásnak lényeges szerepe van. A tanár személye, személyének kisugárzása kulcsfontosságú a tanítás-tanulás folyamatában, eredményességében. Megfogalmazta a tanulás-tanítás folyamatában kívánatos viszonyrendszert. Iskolakoncepciójában fő irányelvként a magyar nyelvűség szerepelt. Röviden összefoglalva: az a legfontosabb gondolata, hogy az egész ifjúság iskolában tanuljon.

Megfogalmazza a jó tankönyv kritériumait, melyek közül az egyik legfontosabb tétel az, hogy a jó tankönyv szerkezetének olyannak kell lennie, amely lehetetlenné teszi a gyermeki lélek megkötését.

Egyik legfontosabb tényezőként a tanító és a tanítvány közti viszonyt emeli ki a fő gondolathoz, a tantárgyak kiválasztásához, s kijelenti, hogy minden oktatás ősanja a nyelv, melyet már többször is hangsúlyozott. Az általános pedagógiai elvek bemutatása egyrészt azért szükséges, mert az előző korokkal és saját korával egybevetve nyilvánvalóan bizonyítható Brassai korát meghaladó modernsége, másrészt nem

választhatók élesen ketté az általános pedagógiai és nyelvpedagógiai nézetei, ezért ez a fejezet kiegészíti a következő fejezetet, mely Brassai Sámuel nyelvpedagógiáját elemzi, s kimondottan csak a gyakorlati nyelvtanító módszerére koncentrál.

A *negyedik fejezet* rövid módszertörténeti áttekintése után Gouin és Viëtor módszere kerül egybevetésre Brassai Sámuel nyelvtanításról vallott elméleti és gyakorlatban alkalmazott módszerével bizonyítva Brassai elsőségét a direkt módszer előfutáraként. E fejezetben a nyelvpedagógia mint tudomány értelmezésének feltárása, illetve a nyelvtanítás-történet nyelvpedagógiában elfoglalt helye, szerepe hangsúlyozódik, továbbá Brassai nyelvészeti munkássága, elsősorban nyelvvédő tevékenységének és nyelvészeti munkásságának fő pontjait kiemelve, mely különösen fontos, mert Brassai Sámuel pedagógiai, nyelvpedagógiai, nyelvészeti tevékenysége egymástól elválaszthatatlan, egységes egészet képez, hisz nyelvész és alkalmazott nyelvész volt egy személyben.

A nyelvpedagógia önálló, speciális tudományszak, melynek múltja hosszú időre tekint, kezdete, gyökere a középkorig nyúlik vissza. Brassainak úttörő szerep jut, hisz nyelvtanító módszerének egyik legfontosabb tétele a beszédképesség fejlesztése, a beszédgyakorlatok alkalmazása, melyet ő alkalmaz először a gyakorlatban és jelentet meg tankönyveiben tudatos és rendszeres formában még a 19. század közepén megelőzve a század vége felé kibontakozó direkt módszer képviselőit.

Eredeti gondolkodását mutatja annak hangsúlyozása is, hogy az idegen nyelvet az anyanyelvre alapozva kell tanítani.

A dolgozatom e fejezete részletezi a nyelvtanítás-történet főbb vonalait, elsősorban a 19. századi módszereket, a direkt módszer kialakulását és főbb képviselőit. Kitér Gouin és Viëtor szerepére, s bemutatja, hogy Brassai Sámuel elméleti és gyakorlati nyelvtanító munkássága jóval megelőzi a századvégén megszülető direkt módszert, mely atyjának Wilhelm Viëtor tartják.

Brassai gyakorlati nyelvtanító módszerének központi tétele a kiejtés tanítása. Saját nyelvtanítási módszerében elsőként fogalmazott meg olyan elveket, alkalmazott olyan módszereket, melyeket a később híressé, ismertté vált tudósok munkáiban olvashatunk. A kiejtéstani terén Brassai módszerének egyik legfontosabb újítása, hogy a betűnél fontosabbnak tartja a hangot, és súlyt helyez a hang és a betű szigorú megkülönböztetésére.

Új nézeteit fejti ki a szótanításról, melynek lényege az, hogy minden szót csak mondatba foglalva ismerjen meg a tanuló, s a szó ismerete ne csak abból álljon, hogy a jelentését vagy jelentéseit megtanulják a diákok, hanem a használatát is meg kell tanítani, hisz a „megtartása” sokkal könnyebb és biztosabb az értelmes mondatban tanult szavaknak. Szorgalmazza tehát az összefüggésből való szótanulást.

Brassai módszerének korát leginkább meghaladó újítása a nyelvtan inductív módon való tanítása. Azt hirdette, hogy a nyelvtan tanítása közben mindig a szövegből induljon ki a tanár, s a diákkal kell

felfedeztetni az új nyelvtani jelenséget. A nyelvtant nem elő kell adni, nem a táblára felírt szabályt kell magyarázni, hanem példákon keresztül kell eljutni a szabály megfogalmazásáig.

A fordítás területén is új gondolatokat szólaltat meg. Megfogalmazza, hogy a fordítás során nem a szavakkal kell foglalkozni, hanem a szöveg egészét képező mondatokkal, azaz a fordításban ne a szó szónak, hanem a mondat mondatnak feleljen meg. Fordításkor a formai hűség helyett sokkal fontosabb a tartalmi hűség, a gondolatok és érzelmek tolmácsolása, így lesz a fordítás hű a mű gondolatához. Az egyes fejezetek számos ponton kapcsolódnak egymáshoz, hiszen a tárgyalt téma összefüggő egységes rendszert alkot.

6. Összegzés

Felbecsülhetetlen érdemeket szerzett a nyelvészetben, s ma is helytállóak és követendő pedagógiai és nyelvpedagógiai nézetei. Egyik legnagyobb vívmánya a korabeli tanterv modernizálása volt, mellyel a hagyományos latin iskolával szemben a magyar nyelvűséget vezette be, s nyelvtanítást új alapokra helyezte. Külön fontosságot tulajdonított a tanítás módszertani kérdéseinek. Szigorúan fellépett a kizárólag tanári szereplésre épülő oktatás ellen. Hangsúlyozta: az ismeret-elsajátítás folyamatában a diáknak tevőlegesen is részt kell venni. Szinte minden tudományban megelőzte korát, jóval mások előtt járt.

A kutatási cél figyelembevételével – Brassai Sámuel általános pedagógiai és nyelvpedagógiai nézeteinek és módszerelméletének kifejtése, a magyar nyelv tanításáért folytatott küzdelme, nyelvészeti, nyelvújítói, nyelvapolói, nyelvvédői tevékenysége, az idegenszerűségek és magyartalanságok elleni küzdelme – három hipotézis fogalmazódott meg, melyekre az alábbiakban fogalmazódik meg a válasz:

1. Brassai Sámuel általános pedagógiai és nyelvpedagógiai nézetei megelőzték korát.

Az anyanyelven folyó oktatásért és a korszerű idegennyelv-tanításért folyó kettős küzdelemnek kiemelkedő és úttörő alakja Magyarországon.

Tankönyvírói tevékenysége európai színvonalú, Kék Könyvtár tankönyv-sorozata házi és iskolai oktatásra szolgáló kézi- és segédkönyvek gyűjteménye, melyek hatvan esztendeig látták el elsőrendű tankönyvekkel a népiskolát és a gimnáziumot.

Elsők között ismerte fel az oktatási nehézségeket, a helyes módszertan hiányát, a tanintézetek felszereltségének silányságát, de nemcsak felismerte, tett is megszüntetésükért. Széles körű népoktatást folytatott újságja, a Vasárnapi Újság lapjain. Első volt mint néplapszerkesztő, s első volt mint ifjúsági lap szerkesztője is. Azt is hangoztatja, hogy az egyetemet meg kell nyitni a nők előtt.

Elsők között hallatta hangját nevelésügyi kérdésekben is. Fellépése fordulatot hozott és egyúttal tanügyi reformot is jelentett az Unitárius Kollégium életében. Új iskolarendszert és tantervet dolgozott ki, mely legfontosabb gondolata az volt, hogy az egész ifjúság iskolában tanuljon

s az ifjúság önállóságra nevelődjön. Iskolakoncepciójában fő irányelvként a magyar nyelvűség szerepelt. Tankönyveit magyar nyelven írta, s tanítani is csak magyar nyelven tanított. Azt vallotta, hogy a tanító személyisége alapvető jelentőségű a tanítási-tanulási folyamatban, s hangoztatatta, hogy a pedagógiai és módszertani ismereteket meg kell tanulnia a leendő pedagógusnak.

Legmaradandóbb hatású tudományos munkássága a nyelvtudomány területére esik, a magyar mondattan leglényegesebb kérdései és problémái még ma is hozzá vezetnek vissza.

2. Brassai Sámuel nyelvtanításról vallott nézetei évtizedekkel megelőzték Gouin módszertani elveit és a Wilhelm Viëtor nevéhez fűződő direkt módszert.

Az *Okszerű vezér a német nyelv tanulásában* című (1847) tíz kiadást megért kézikönyvét a nyelvtanulás megkönnyítése céljából írta. Ezzel a nyelvkönyvével indította el nyelvtanítási reformját, melynek alapját az képezi, hogy a beszédgyakorlatra és a mondatra helyezte a hangsúlyt. A nyelvtanításban a mondat elsőbbségét hirdette a szó felett.

A szókincstanítás ez elvével nemcsak saját korát előzte meg, hanem a 20. század modern nyelvtanítási módszereinek elveivel egyezőt hirdetett.

Nyelvtanító módszerének egyik legfontosabb tétele a beszédkésztség fejlesztése, a beszédgyakorlatok alkalmazása, melyet ő alkalmazott először a gyakorlatban és jelentetett meg tankönyveiben tudatos és rendszeres formában még a 19. század közepén, megelőzve a század vége felé kibontakozó direkt módszer képviselőit. Útmutatót adott arra,

hogy a kérdés-felelet feladattípust hogyan lehet egyrészt a nyelvtani érzék erősítésére, másrészt a beszédképesség fejlesztésére alkalmazni,

Kiemelt szerepet kapott a nyelvtanulás gyakorlati haszna, s hangsúlyozta a beszéd és a kiejtés tanítását, illetve különböző gyakorlattípusok alkalmazását.

Eredeti gondolkodását mutatja annak hangsúlyozása is, hogy az idegen nyelvet az anyanyelvre alapozva kell tanítani.

Nyelvtanító módszerének korát leginkább meghaladó újítása a nyelvtan inductív módon való tanítása.

Szintaxisának szórenddel foglalkozó részei a legkorszerűbbek, legaktuálisabbak és legkidolgozottabbak, melynek tételeit a nyelvtanítás terén is alkalmazta.

Elsőként hangsúlyozta a kiejtés fontosságát a nyelvtanításban, s a hangsúly (accentus) szerepét vizsgálva elsőként tett több olyan, mai napig érvényes megállapítást, amelyeket a hasonló témában kutatók csak jóval később ismertek el, illetve fedeztek fel. A mondathangsúlyt ő fedezte fel.

3. Brassai Sámuel általános pedagógiai és nyelvpedagógiai nézetei máig ható érvényességűek.

Modern gondolkodásáról vall, hogy nézetei a mai kommunikatív nyelvoktatásban elvárt holisztikus szemléletű oktatás lényegében is kifejezésre jutnak, mely szerint a tanulás során a tanulók egész személyiségének, képességeinek, tudásának fejlődése, fejlesztése,

adottságainak minél teljesebb kibontakoztatása áll a középpontban az érzékszerveket és az érzelmeket bevonó feladatokon keresztül.

Hangsúlyozza, hogy az ismeretelsajátítás folyamatában a diáknak tevélegesen részt kell vennie. A gyermeki megfigyelés, felismerés útját javasolja, s kifejti, a gyermek amennyire csak lehet, önerejére és önfigyelmére legyen szorítva, természetes igény alakuljon ki benne a tanulás iránt, s a tanító feladata, hogy ebben segítse őt.

Korszerűségére, modernségére vall, hogy kiemeli a szöveggörnyezet jelentőségét, illetve felismeri a tartalomközpontúságot, mely napjainkban a kommunikatív nyelvoktatás egyik alapelve.

Pedagógiai elvei összhangban korunk pedagógiai elveivel, hangsúlyt fektet arra, hogy a fokozatosság figyelembevételével a tanítandó tananyagot, az alkalmazott módszert, eljárást a nehézségi szinteket mérlegelve úgy kell kiválasztani, hogy optimális színvonalú legyen a különböző fejlettségű tanulók számára.

Kulcsfontosságúnak tartotta az életkor szerepét, Brassai ezen elvei is előremutatnak korunk pedagógiája felé. A tananyag életkori sajátosságokhoz történő igazítása mellett új követelményként jelenik meg az érzelmek és az előzetes tudás (konstruktív pedagógia) szerepe a megismerés folyamatában.

Említhetnénk korunk leginkább hangsúlyozott tanulási módjának, az élethosszig tartó tanulás előfutárának is, melyre egész élete a példa.

Az affektív tényezőkre egyre nagyobb hangsúlyt fektettek az interperszonális kommunikációban, hisz a tanári munka sikerét

nagymértékben befolyásolja a tanári-tanulói viszony milyensége. Ennek felismerése Brassai Sámuelnél is megjelenik. Hangsúlyozza a tanulóközpontú oktatást, illetve a tanulók egyéni tulajdonságainak figyelembevételét.

Megfogalmazza, hogy a fordítás során nem a szavakkal kell foglalkozni, hanem a szöveg egészét képező mondatokkal, azaz a fordításban ne a szó szónak, hanem a mondat mondatnak feleljen meg. Fordításkor a formai hűség helyett sokkal fontosabb a tartalmi hűség, a gondolatok és érzelmek tolmácsolása, így lesz a fordítás hű a mű gondolatához.

Erdélyben a magyar nyelv és nemzeti öntudat élharcosát tisztelik személyében. Brassai Sámuel szellemi hagyatéka, példája, tanítása számos általánosítható tanulságot nyújthat a ma embere, így a ma tanára és a ma diákja számára is

7. A témához kapcsolódó saját publikációk és előadások

1. Önálló kötet

1.1. Magyar nyelvű kötet

1. Molnár, E (2004): Korszerű módszerek – sikeres tanulók. PHARE: Összegző tanulmány. Miskolc: Mental Age Bt.

1.2. Idegen nyelvű kötet

1. Molnár, E. (1998): AVS Non-Stop Angol Alapfokon. Student's Book I-II. ISDN-963-00-2868-8. Miskolc: Mental Age Bt.

2. Molnár, E. (1998): AVS Non-Stop Angol Alapfokon. Workbook I-II. ISDN-963-00-2868-8-X. Miskolc: Mental Age Bt.

3. Molnár, E. (1998): AVS Non-Stop Angol Középfokon. Student's Book I-II. ISDN-963-00-2868-9. Miskolc: Mental Age Bt.

4. Molnár, E. (1998): AVS Non-Stop Angol Középfokon. Workbook I-II. ISDN-963-00-2868-9-X. Miskolc: Mental Age Bt.

5. Molnár, E (2002): Education in Britain. An advanced English language course in British and Irish cultural studies. ISBN-963-9466-14-X. Miskolc: Bibor Kiadó.

6. Molnár, E. (2004): Decreasing School Failure and Student Drop-out Rates. Miskolc: Mental Age Bt.

2. Folyóiratban megjelent tanulmány, közlemény

2.1. Magyar nyelvű folyóiratban, tanulmánykötetben megjelent tanulmány

1. Molnár, E. (2002): Budai, L. (2001): Magyar-angol nyelvtani feladatsorok kulccsal és magyarázatokkal. Budapest: Corvina Kiadó. *Nyelvinfo*. 39-41.
2. Molnár, E – Koczka, J. (2004): Korszerű módszerek- sikeres tanulók. *Miskolci Pedagógus*. Miskolc: Városi Pedagógiai Intézet. 27.sz. 49–63.
3. Molnár, E. (2005): Brassai Sámuel nyelvpedagógiai nézetei. *Sokszíni Nyelvészet*. Nyelvészeti kutatások a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karán. Miskolc: Miskolci Egyetem. 69-74.
4. Molnár E (2005): Aradi, A.-Dr. Estók, Tné.-Hársné, K.E.-Szöllösy, S.A.(szerk): Nyelvek a globális kommunikációban. *Folia Practico-Linguistica XXVII. évf.* 131-134. *Sokszíni Nyelvészet*. Nyelvészeti kutatások a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karán.
5. Molnár, E. (2005): Örökségünk: Édes anyanyelvünk. Emlékezés Brassai Sámuelre, a híres erdélyi polihisztorra. *Örökség*. Örökségünk Felsőzsolca Alapítvány. 2006. V. évf. 1-2.sz. 2-4.
6. Molnár, E. (2006): Brassai Sámuel nyelvtudományi munkássága. *A Világ Nyelvei és a Nyelvek Világa*. Miskolc: Miskolci Egyetem. 389-395.
7. Molnár, E. (2006): Brassai Sámuel nyelvművelő, nyelvvédő tevékenysége. *Alkalmazott Nyelvészeti Közlemények*, Miskolc: Egyetemi Kiadó. 1. évf.1.sz. 109-117.

8. Molnár, E. (2007): Brassai, a tanító. *Örökség*. Örökségünk Felsőzsolca Alapítvány. 1-2.sz. 81-82.

9. Molnár, E. (2007): A tanítóképzés hatékonyságáról. *Örökség*. Örökségünk Felsőzsolca Alapítvány. 3-4..sz. 55.

2.2. Idegen nyelvű folyóiratban megjelent tanulmány

1. Molnár, E. (2005): A New Language Teaching and Learning Method. Learning English in a Different Way. The Audio-Visual Stimulation. University of Miskolc. *MicroCAD 2005*. International Scientific Conference. 85-89.

2. Molnár, E. (2007): The Pedagogy of Sámuel Brassai. *Festschrift*. University of Pittsburgh.

3. Molnár, E. (2007): Sámuel Brassai, the last Transylvanian Polymath. *Practice and Theory of Systems of Education*. Issue 3. Budapest. On-line.

4. Molnár, E. (2007): Sámuel Brassai, the last Transylvanian Polymath, the Teacher, the School-book Writer. Megjelenik: *Publicationes Universitatis Miskolciensis*. Miskolc.

(Megjelenés alatt a *Hungarian Studies Review*-ban (USA): Sámuel Brassai's Language Teaching Methodology

3. További, a szakirodalmi munkásságot dokumentáló publikációs lista elérhetősége (nyomtatott vagy online adatbázis)

1. Molnár Erzsébet (2001): Brassai Sámuel nyelvtanítási reformja. PhD Conference, Miskolc.

2. Molnár Erzsébet (2002) Brassai Sámuel nyelvpedagógiai nézetei. Applied Linguistics Conference, Miskolc.
3. Molnár Erzsébet (2002): Új képességfejlesztő módszer az idegen nyelv elsajátításában. Nyugat-Magyarországi Egyetem, Apáczai Napok Conference, Győr.
4. Molnár Erzsébet (2004) Brassai Sámuel nyelvtudományi munkássága. Applied Linguistics Conference, Miskolc.
5. Molnár E. (2004): Minőség az oktatásban. Tempus Közalapítvány. Budapest.
6. Molnár, E. (2005): A New Language Teaching and Learning Method. Learning English in a Different Way. The Audio-Visual Stimulation. University of Miskolc. *MicroCAD 2005*. International Scientific Conference.
7. Molnár E. (2005): Minőség az oktatásban. Kazinczy Ferenc Általános Iskola, Miskolc.
8. Molnár, E. (2006) Effective Teaching Methods. ELTA International Conference, Albania.
9. Molnár E. (2007): Schools and Schoolsystems in a Norwegian Region. English Research Forum. Miskolc.
10. Előkészületben: Sámuel Brassai's Life and Work. Duquesne University, Pittsburgh, USA, 2008. május 8-10.